

Ольвінська Ю. О.
завідувачка кафедри статистики та ММЕ
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна
Самотоєнкова О. В.
доцент кафедри статистики та ММЕ
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

МІЖНАРОДНЕ ПОРІВНЯННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасний ринок праці потребує висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців, які здатні генерувати нові наукові ідеї, втілювати їх в життя, вміти використовувати в конкретних умовах отримані під час навчання теоретичні знання та практичні навички. Підготовка фахівців, які здатні по закінченню закладу вищої освіти успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність, які володіють компетентностями у відповідній галузі знань, є пріоритетом вітчизняної вищої освіти.

Рівень розвитку інтелектуального капіталу нації характеризується наявним інтелектуальним потенціалом і складається з: системи освіти; рівня комп'ютеризації; системи комунікації; системи науки (наукові заклади); бази даних (традиційні та електронні бібліотеки); інтелектуальної власності. Перелічені до цього компоненти щільно пов'язані. Але, як зауважує В. М. Бебик, саме реформування закладів вищої освіти, створення сприятливих умов для функціонування закладів вищої освіти всіх рівнів та форм власності є запорукою розвитку національного інтелектуального потенціалу [1, с. 25].

Важливим чинником підвищення конкурентоспроможності сучасної української освіти є посилення співробітництва вищих навчальних закладів та академічних установ як у справі проведення наукових досліджень, так і у вихованні молодих науковців. Основною причиною, що стримує прогресивний розвиток освіти та професійної підготовки в Україні, є низький попит на висококваліфіковану працю в умовах надлишкової кон'юнктури ринку праці, нестабільності економічного розвитку, відсутності чітких економічних пріоритетів.

Інститут статистики ЮНЕСКО за Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) з 2012 року до тепер щорічно визначає рейтинг національних систем вищої освіти. Це глобальне дослідження, рейтинг якого вимірює досягнення країн світу у сфері вищої освіти.

Рейтинг розраховується за методикою Інституту прикладних економічних і соціальних досліджень Університету Мельбурна, Австралія, і оцінює національні системи вищої освіти за 24 основними показниками, об'єднаним в чотири групи [2].:

1. Ресурси (інвестиції з боку приватного та державного секторів).
2. Результати (наукові дослідження, наукові публікації, відповідність вищої освіти потребам національного ринку праці, включаючи подальше працевлаштування випускників навчальних закладів).
3. Зв'язки (рівень міжнародного співробітництва, який демонструє ступінь відкритості або замкнутості системи вищої освіти).
4. Середовище (державна політика і регулювання, можливості отримання освіти).

У підсумкових розрахунках враховуються поправки на чисельність населення досліджуваних країн. Дослідження проводиться в державах, для яких є підтвержені статистичні дані за всіма показниками. Зазначені вимірювання ефективності систем вищої освіти зводяться в підсумковому індексі, який визначає позицію кожної країни в світовому рейтингу за результатами міжнародного зіставлення [3].

У таблиці 1 наводиться рейтинг 50 країн світу за індексом ефективності національних систем вищої освіти за 2020 рік [<http://hdr.undp.org/>].

Таблиця 1

Рейтинг ефективності національних систем вищої освіти

Рейтинг	Країна	Індекс ефективності національних систем вищої освіти
1	США	100,0
2	Швейцарія	90,1
3	Данія	85,7
4	Сінгапур	84,5
5	Швеція	84,3
6	Великобританія	83,6
7	Канада	83,2
8	Фінляндія	82,8
9	Австралія	82,2
10	Нідерланди	81,6
11	Норвегія	80,5
12	Австрія	79,3
13	Бельгія	75,6
14	Нова Зеландія	72,7
15	Гонконг	72,7
16	Німеччина	70,5
17	Франція	68,6
18	Ізраїль	67,4
19	Ірландія	66,0
20	Японія	61,9
21	Тайвань	60,5
22	Саудівська Аравія	59,3
23	Іспанія	58,6
24	Південна Корея	58,0
25	Португалія	57,6
26	Китай	56,8
27	Малайзія	56,1
28	Словенія	55,4
29	Чехія	54,8
30	Італія	54,5
31	Чилі	54,3
32	Польща	52,6
33	Угорщина	51,3
34	Південна Африка	49,7
35	Росія	49,0
36	Україна	47,8
37	Греція	47,4
38	Словаччина	47,2
39	Туреччина	46,3
40	Аргентина	46,0
41	Бразилія	45,6
42	Сербія	44,2
43	Хорватія	43,6
44	Румунія	43,0
45	Болгарія	42,7
46	Таїланд	42,2
47	Іран	42,2

48	Мексика	41,7
49	Індія	39,6
50	Індонезія	35,0

Джерело [2]

За даними таблиці 1 перші три місця у світовому рейтингу ефективності національних систем вищої освіти займають США, Швейцарія і Данія, індекси яких становлять відповідно 100,0, 90,1 та 85,7. Четверте, п'яте та шосте місця займають відповідно Сінгапур, Швеція та Великобританія. Слід відмітити, що такі країни, як Німеччина, Франція, Ізраїль займають відповідно 16, 17 та 18 місця. А Польща, де навчається багато студентів з нашої країни, займає в рейтингу 32 місце.

Україна з результатом індексу 47,8 знаходиться на 36 місці з 50. Слід зазначити, що в 2012 році Україна займала в такому рейтингу 25 місце. Останні три місця в рейтингу займають Мексика, Індія та Індонезія зі значеннями індексу нижче 42,0.

На рис. 1 графічно представлено рейтинг країн світу за індексом ефективності національних систем вищої освіти у 2020 році.

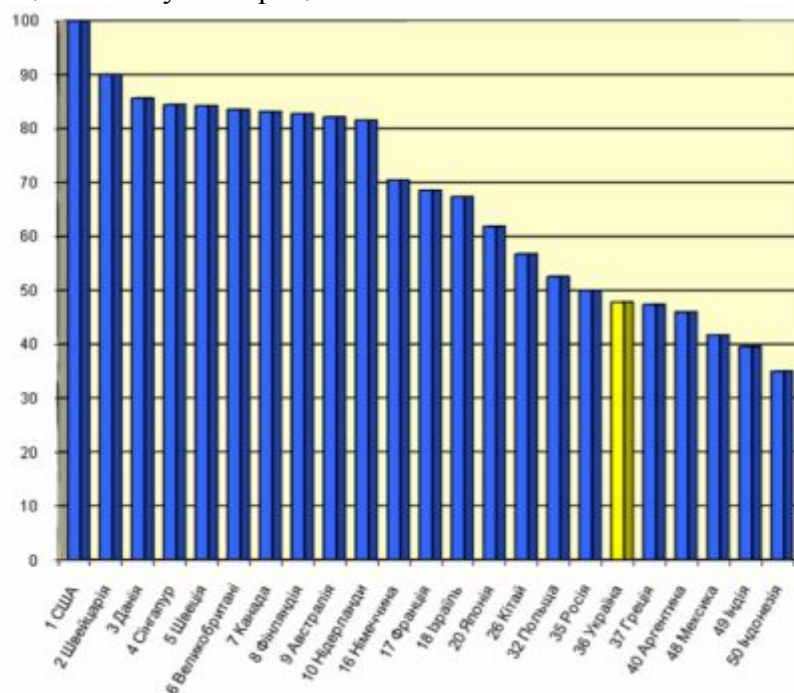

Рис.1. Рейтинг країн за індексом ефективності національних систем вищої освіти у 2020 році
Розроблено авторами за даними [2]

Результати проведених досліджень дозволяють порівняти ефективність національних систем вищої освіти серед значної кількості країн, які знаходяться на різних етапах соціально-економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Бебик В.М. Освіта в глобальному суспільстві: проблеми і перспективи // Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти: Монографія / За ред. В.М. Бебика. – К.: МАУП, 2014. – 200 с.
2. Рейтинг ефективності національних систем вищої освіти/ Гуманітарний портал: Дослідження // Центр гуманітарних технологій, 2006–2021. – URL: <https://gtmarket.ru/ratings/global-index-of-cognitive-skills-and-educational> – (дата звернення: 06.02.2023)
3. Гуманітарний портал: дослідження країн та регіонів. – URL: <https://gtmarket.ru/ratings/global-index-of-cognitive-skills-and-educational-attainment> (дата звернення: 06.02.2023)